

# AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

## 2020 YILI İSTATİSTİKLERİ DEĞERLENDİRME NOTU

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) tarafından 31.12.2020 tarihi itibariyle ülkelerin derdest başvuru sayılarına ilişkin resmi istatistikler, 28.01.2020 tarihinde yayınlanmıştır.

### *1. AİHM'deki Toplam Derdest Başvuru Sayısı*

AİHM'in toplam iş yükü 2020 yılı sonu itibariyle, 2012 yılına nazaran yaklaşık % 53,31 oranında azalmıştır. Bununla birlikte, 2018 yılına kadar düşüş eğiliminde olan derdest başvuru sayısının, 2018 yılından itibaren, tüm ülkeler bakımından artış eğilimine girdiği görülmektedir. 2020 yılı açısından ise bir önceki yıla göre başvuru sayısında %3,67 oranında bir artış olmuştur. 31 Aralık 2020 itibariyle AİHM önündeki tüm ülkelere ilişkin toplam derdest başvuru sayısı 62.000'dir.

Yıllar	Derdest Başvuru
31.12.2012	128.100
31.12.2013	99.891
31.12.2014	69.900
31.12.2015	64.850
31.12.2016	79.750
31.12.2017	56.250
31.12.2018	56.350
31.12.2019	59.800
<b>31.12.2020</b>	<b>62.000</b>

### *2. Türkiye Aleyhine Yapılan Başvurular*

Ülkemiz aleyhine AİHM önünde bekleyen derdest başvuru sayısı 2012 yılına oranla azalma eğilimi göstermiş, 2018 yılı itibariyle de en düşük seviyeye gerilemiştir. 2019 yılına nazaran AİHM önündeki derdest başvuru sayısında 2020 yılında bir artış gözlenmiş olup, 11.750'ye yükselmiştir.

2020 yılı sonu itibariyle derdest başvurular açısından bakıldığında, 13.650 başvuru ile Rusya Federasyonu'nun birinci, 11.750 başvuru ile Ülkemizin ikinci olduğu görülmektedir. Üçüncü sırada Ukrayna (10.400) ve dördüncü sırada ise Romanya (7.550) bulunmaktadır.

Yıllar	Derdest Başvuru
31.12.2012	16.876
31.12.2013	10.931
31.12.2014	9.448
31.12.2015	8.450
31.12.2016	12.575
31.12.2017	7.518
31.12.2018	7.107
31.12.2019	9.250
<b>31.12.2020</b>	<b>11.750</b>

Nüfus yoğunluğu açısından bakıldığında ise, 2020 yılında her 10.000 kişiye düşen başvuru oranı ülkemiz yönünden 1.09 olarak tespit edilmiştir. Bu konuda en yüksek oran 3,50 ile Karadağ'a, ikinci en yüksek oran ise 2,65 ile Sırbistan'a aittir. Ülkemiz bu oran ile 47 ülke arasında 13. sırada yer almaktadır.

Yıl içinde yapılan başvurular açısından bakıldığında, Ülkemiz aleyhine 2015 yılında 2.212, 2016 yılında 8.303, 2017 yılında 25.978, 2018 yılında 6.717, 2019 yılında 7274 başvuru yapılmışken 2020 yılında yapılan başvuru sayısı 9.104 'tür.

### **3. Türkiye Aleyhine Verilen Kararlar**

#### **a. İhlal kararları**

2020 yılında aleyhine en çok ihlal kararı 173 karar ile Rusya Federasyonu hakkında verilmiştir. Ülkemiz hakkında verilen ihlal kararı ise 85'tir. Ülkemiz aleyhine 2018 yılında 140, 2019 yılında 96 ihlal kararı verildiği dikkate alındığında, 2020 yılında Türkiye aleyhine verilen ihlal kararı sayısında bir önceki yıla göre yaklaşık %11.4 oranında bir azalma görülmektedir.

İhlal kararlarının dağılımına bakıldığında; Sözleşmenin 2. maddesine (Yaşam Hakkı) ilişkin 2018 yılında 11, 2019 yılında 6 ihlal kararı verilmişken, bu sayının 2020 yılında 2'ye düştüğü ve her iki kararın da yaşam hakkının usulî boyutuna ilişkin olduğu görülmektedir.

Diğer yandan, Sözleşme'nin 3. maddesinin (Kötü Muamele Yasağı) ihlal edildiğine yönelik 2020 yılında 6 karar verilmiş olup, bu sayı 2018 ve 2019 yıllarında 16'dır.

Ayrıca, Sözleşmenin 6. maddesi kapsamında uzun yargılama süresine ilişkin 2018 yılında 9, 2019 yılında 4 ihlal kararı verilmişken, 2020 yılında sadece 1 karar verilmiştir.

Yine, Sözleşmenin 8.maddesinin (Özel Hayat ve Aile Hayatına Saygı Hakkı) ihlal edildiğine yönelik olarak verilen kararlarda da 2020 yılında düşüş olduğu görülmektedir. Zira, bu sayı, 2018 yılında 8, 2019 yılında 11 iken, 2020 yılında bu madde kapsamında verilen ihlal karar sayısı 3'tür.

Öte yandan, Sözleşmenin 13 maddesinin (Etkili Başvuru Hakkı) ihlal edildiğine yönelik ihlal kararı sayısı 2018 yılında 7, 2019 yılında 2 iken, 2020 yılında bu hak yönünden verilen ihlal kararı bulunmamaktadır.

#### **b. İhlal bulunmama, kabul edilemezlik ve düşme kararları**

2020 yılında AİHM'in ülkemiz hakkında sonuçlandırdığı 6520 başvurudan 6429'unun, gerek Daire (7 hakim) gerek Komite (3 hakim) gerekse de tek hakim tarafından ihlal

bulunmadığına, düşmesine veya bu başvurular çeşitli nedenlerle kabul edilemezliğine karar verilmiştir.

#### **c. Tedbir kararları**

2020 yılında ülkemiz aleyhine yapılan 225 tedbir istemli başvuru yapılmıştır. Yapılan tedbir başvurularından bir kısmı için Bakanlığımızdan görüş sorulmuş olup, Bakanlığımızdan Mahkeme'ye sağlanan bilgi ve belgeler doğrultusunda, Bakanlığımıza görüş sorulan tedbir taleplerinin tamamı reddedilmiştir. Yapılan tedbir taleplerinden sınır dışı edilmeye konu olan yalnızca 2 başvuruda, durumun aciliyeti nedeniyle tedbir kararı verilmiştir.

#### **d. Dostane çözüm ve tek taraflı deklarasyonlar**

Ülkemiz aleyhine yapılan başvurulardan 167 tanesinde “Dostane Çözüm”, 56 tanesinde ise “Tek Taraflı Deklarasyon” nedeniyle düşme kararı verilmiştir.

2019 yılında 120 başvuru dostane çözüm yöntemiyle sonuçlandırıldığı dikkate alındığında, 2020 yılında dostane çözümle sonuçlandırılan başvuru sayısının %40 arttığı gözlenmektedir.

#### **4. Değerlendirme:**

Ülkemiz hakkında verilen 85 ihlal kararının 58 tanesi AİHM'in yerleşik içtihatlarına konu olması nedeniyle 3 hakimli “Komite” tarafından verilmiştir. 26 ihlal kararı 7 hakimli “Daire”, 1 ihlal kararı ise “Büyük Daire” tarafından verilmiştir.

Verilen ihlal kararlarına bakıldığında, ihlal kararlarının 11 tanesinde başvuru konusu olayların 2002 yılı ve öncesinde, 67 başvuruya konu olan olayların ise 2003 – 2011 yılları arasında gerçekleştiği göze çarpmaktadır. 2012 yılı ve sonrasında gerçekleşen olaylara ilişkin olarak ise sadece 7 ihlal kararı bulunmaktadır.

Diğer taraftan, 223 başvuru ise tek taraflı deklarasyon ve dostane çözüm sonucu düşmüştür. Buna ek olarak, Bakanlığımızca yapılan savunmalar neticesinde 37 dosya, başvuranlar tarafından takip edilmemiş ve bu dosyalar da düşmüştür.

2020 yılında Ülkemiz hakkında 6520 başvuru bir karara bağlanarak sonuçlandırılmış ve yalnızca 85 ihlal kararı verilmiştir. İhlal kararlarının tüm sonuçlandırılan başvurulara oranı % 1,3'tür. Mahkeme 85 başvuruda ihlal kararı verirken, 6 başvuruyu ise esastan değerlendirerek ihlal bulunmadığına karar vermiştir. Ayrıca, 6 başvuruya ilişkin ihlal bulunup bulunmadığına ilişkin değerlendirme yapılmayan adil tazmin, ilk itiraz sonucu ve revizyon gibi kararlar vermiştir. Diğer taraftan Mahkeme, Tek Hâkim, Komite(3 Hâkim) ve

Daire(7 Hâkim) tarafından yapılan inceleme sonucu toplam 6423 başvuru hakkında açıkça dayanaktan yoksunluk, iç hukuk yollarının tüketilmemiş olması gibi nedenlerle kabul edilemezlik veya düşme kararı verilmiştir. Kabul edilemez bulunan kararların 26 tanesi Daire tarafından, 87 tanesi ise Komite tarafından verilmiştir. Diğer 6310 başvuru ise tek hâkim tarafından reddedilmiştir.

Öte yandan 2020 yılında tüm üye ülkeler açısından toplam 39.190 başvuru bir karara bağlanarak sonuçlandırılmış ve toplamda 762 ihlal kararı verilmiştir. Buna göre, ihlal kararlarının, karara bağlanan tüm başvurulara oranı % 1,9'dur. Görüldüğü üzere, Ülkemize ilişkin ihlal kararlarının, karara bağlanan başvuru sayısına oranı, diğer ülke ortalamalarının altında seyretmektedir.

AİHM, 2002-2020 yılları arasında ise, Ülkemiz aleyhine yapılan toplam 105.550 başvuruyu karara bağlayarak sonuçlandırmıştır. Buna karşın, 19 yıllık süreçte ihlal bulunan karar sayısı 3075'tir. Bu süreçte toplam ihlal kararı sayısının sonuçlanan başvuru sayısına oranı ise % 2,9'dur.

Bakanlığımızın savunma görevini üstlendiği 2012 yılından itibaren ise AİHM; 77.777 başvuruyu sonuçlandırmıştır. Buna karşın 2012-2020 yılları arasında toplam ihlal sayısı 905'dir. Bu durumda anılan yıllar arasındaki ihlal oranı sadece % 1,16 tür.